

Elliot (Ph.)
DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS,

DE

D Y S P E P S I A.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,

Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

PHILIPPUS ELLIOT,

CAMBRO-BRITANNUS,

Soc. Reg. Med. Edin. Soc. Extraord.

—————“*Sed illum*

“*Languorem peperit cibus imperfectus, et haerens*

“*Marcenti Stomacho.*”—Juv. Sat. iii. v. 232.

Ad diem 24 Junii, hora loquae solitis.

E D I N B U R G I:

Apud BALFOUR et SMELLIE,
Academiae Typographos.

—————
M,DCC,XCI.

Surgeon Genl's Office
LIBRARY
Washington, D.C.

DISSEMINATION

IN AUSTRIA

AND

THE

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

JOANNI GRANT,

ARMIGERO,

DE WALTHAM,

In Berceia,

Viro,

Tum Probis Moribus,

Tum Literarum Studio

Excellenti;

Avunculo,

Ob Plurima Beneficia

Sibi Suisque Delata;

Nunquam Non Colendo;

Hocce Opusculum,

Quale Id Cunque Est,

Summae Quidem Observantiae,

Gratique Animi

Testimonium,

Lubens Offert

PHILIPPUS ELLIOT.

JOANNI GRANT

ARMIGER

D. W. L. H. A. M.

in Paris

Via

From Paris to London

From London to Paris

From Paris to London

From London to Paris

From Paris to London

From London to Paris

From Paris to London

From London to Paris

From Paris to London

From London to Paris

From Paris to London

From London to Paris

PHILIPPS KILLIP

“ Nectar et Ambrosiam, latices epulasque Deorum,

“ Det mihi formosa gnava Juventa manu ;

“ Non tamen exacuet torpens sapor ille palatum ;

“ Stabit et in Stomacho pondus inerte diu.”

OYID, *Epist. ex Pont.* 1. 10. 14.

« Meget et Ambrosium, lactes epulatus Isonum,

« Dor mihi formosa grava Iuventa manam;

« Non tamen exarset torpens labor ille palatum;

« Stabit et in stomacho pondus inertis illi.

Ovid. Fasti ex Pom. l. 10. 14.

DISSERTATIO MEDICA,

INAUGURALIS,

DE

D Y S P E P S I A.

P R O Æ M I U M.

MORBUS, de quo paucula differere lubet,
nulli cuidam corpori neque aetati proprius, omnibus omni tempestate impendit. Tarde quidem increfcit, raroque per fe jugulat; nihilominus tamen ifte, nifi mature curatus, aegritudinibus quam multis, Nervosae quae audiunt, diutius affligit debilitatque.

Mala autem hujusmodi olim, quod eft, ante operas fedentarias, vix innotuerunt. Rariffime

enimvero homines, agrorum scilicet cultura, bello exercitatos, occupare solebant; unde eadem increbuisse temporibus credere par est.

Quin etiam fatis constat, antiquis tum Graecis, tum Romanis, “inter non multa auxilia
“adversae valetudinis, plerumque tamen eam
“bonam contigisse ob bonos mores, quos neque
“desidia neque luxuria vitiantur *.”

Praeclare igitur dixit medicus ille sagax :
“Dum duro labore victum sibi et suis compa-
“rat rusticus, quam firma habet omnia, quam
“robusta ! Omnes aëris injurias spernit, duris-
“simos vorans cibos digerit perfectissime : Otio
“et luxu perditus homo, quam debilis, quam
“misere vivit ! Minimam aëris ambientis muta-
“tionem sentit illico ; et millenis gulae irrita-
“mentis, quae satietas, non fames, invenit, vix
“potest languentem excitare ventriculum †.”

DEFI-

* Cels. lib. 1. Praef.

† Swieten in Boerh. Aph. § 30.

D E F I N I T I O.

“ Anorexia, nausea, vomitus, inflatio, ructus,
 “ ruminatio, cardialgia, gastrodynia, pauciora
 “ saltem vel plura horum simul concurrentia,
 “ plerumque cum alvo adstricta, et sine alio vel
 “ ventriculi ipsius vel aliarum partium mor-
 “ bo *.”

H I S T O R I A.

Indicia profecto hujus morbi adeo sunt mul-
 ta, multiplicem nempe ob consortionem inter
 stomachum reliquasque partes, ut omnia singula
 “ loquacem delassare valeant Fabium.” Itaque
 ergo frequentissima nominasse sufficiet.

Plenitudo

* D. Cullen Synop. Nos. Method. G. xlv.

Plenitudo gravitasque circa ventriculum he-
 bete cum dolore circum praecordia post cibum;
 aliquando torsiones stomachi, nec non tormina,
 sentiuntur; saepe cum ventris sonitu spiritus in-
 fra transmittitur, unde paulisper fere quiddam
 fit levationis.

Alvus interdum fusior, sed frequentius ad-
 strictior est.

Nausea plerumque sine vomitu urget; non-
 nunquam tamen hic movetur crudus, aut sub-
 viridis biliosus; saepius vero acris, idemque in-
 terdum talis, qui exasperet fauces, linteumque
 corrodat.

Ciborum appetitio semper fere nulla est, ali-
 quando autem nimia; ingesta male concoquun-
 tur. Debilitas, languor, graviorque ex inani
 stomacho molestia adest.

Mucus

Mucus crassus tenaxque sputatur; os foetet, ac lingua obtegitur alba viridive crusta; sitis saepe cum tussi mane molestant.

Ructus sunt acres, calidi, acidique post cibum; atque etiam homo interdum quodammodo ruminat.

Cardialgia, seu rosio stomachi, summa inquit, nec non difficultas spirandi, exercent.

Caput cum vertigine mane, praesertim jejuno, dolet.

Faciei color haud constat; modo enim ea rubet, modo pallet, plerumque vero post prandium rubris maculis suffunditur.

Fervores per noctem accedunt.

Tinnitus est aurium, atque oculi sine causa manifesta caligant.

Spiritus

Spiritus ex motu vel levissimo fit crebrior, maleque olet.

Uvula velumque pendulum palati admodum sunt relaxata.

Cor palpitat; pulsus arteriarum perquam varius est, modo tardus, modo citatior, saepius exiguus quam plenus, interdumque inordinatus. Sanguis lentius circumagitur; minus per cutem exhalatur.

Urina denique diluta est, pallida, atque abundantius profluit.

His insuper alia accedunt, velut inconstantia debilitasque animi, languor, timiditas, morositas, tristitia, speique omnis abjectio. Tanta est irritabilitas, ut homo momentis vel minimis permoveatur.

Nocturna

Nocturna vigilia, incubo, tumultuosa somnia vexant.

Morbo autem ingravescente, vires minuuntur; partes solidae fiunt laxatiores flaccidaeque, cutis pallida, ac totum corpus torpidum, imparque ulli labori. Lassitudo adest odiumque movendi, praecipue post cibum; extrema frigescunt; postremo febris hectica, macies, ipsaque mors subit.

RATIO SIGNORUM.

Cum proxima hujus morbi causa, adeoque idonea curatio, ex indiciis rite perpenſis, facilius intelligantur, haec eodem ordine, quo a D. Cullen recensentur, animadvertere haud alienum erit.

Anorexia,

Anorexia, nausea, vomitus.—Inter stomachum quidem et superficiem corporis tale consortium esse videtur, ut alterum ex alterius statu pendeat. Hoc autem ipsum in primis apparet ex consensu inter exhalationem per cutem, atque appetentiam cibi in fanis. Quod si ponatur, hanc ex conditione viribusve musculosarum fibrarum ventriculi pendere, colligi potest, concentum appetitionis cibi atque exhalationis per cutem niti consensu inter musculosas stomachi fibras, easdemque extremorum vasorum, seu invisibilium foraminum, per quae corpuscula manent. Quoniam vero anorexia, nausea, vomitus inter febris initia adsunt, quando musculosae fibrae extremorum vasorum admodum remittuntur, cogere licebit, eadem ipsa in dyspepsia idiopathica ex musculosis ventriculi fibris debilitatis remissive oriri.

Eodem quoque accedere potest, quod vomitoria stomacho debilitatem, indirecta quae audit,

dit, inferendo valere videntur, ac vomitus, solitis ex stimulis ablatis, causisque corpus solventibus, exinanitionibus puta, frigore, metu, &c. concitatur.

Inflatio.—Ex multo aëre ejecto, si mali quidam, podagra, verbi causa, stomacho inciderit, J. Hunter colligit, hunc ipsum posse aëra per secretionis e sanguine speciem efficere, sententiamque suam confirmat et exemplis piscium, quibus vesicula aëris haud extrinsecus pateat, et aëre in utero vaginaque deprehenso.

De hac quidem re nihil, sane non multum, ut opinor, ambigi potest.

Neque vero non praeterea fatis constat, humorem, qui in se vim resiliendi possideat, ex ingestis educi. Interdum profecto ipse calor stomachi, id quod ex ructibus vel protinus a cibo patet, aëris nonnihil cogere potest; alias autem

fermentatio, ex infirmo nimirum ventriculo orta, eodem haud parum valebit.

Ructus.—Aër plerumque, homine nempe sano, et bene valente, ex partibus cibi firmioribus evocatus, ab humoribus absorbetur. Hanc vero ad rem quiddam compressionis est necessarium, cui quidem efficiendo stomachus jam imbecillus est omnino impar, ideoque spiritus supra transmittitur.

Ruminatio.—Cum calor stomachi et fermentatio aëra, qui insit cibis firmioribus, laxarit seu expanderit, tum demum hi aliquatenus leviores fiunt, humoribus innatant, irritant cardiam, motum antiperistalticum cient, itaque ad os rejiciuntur.

Cardialgia.—Hic est cardiae affectus molestior, ortus ex acida acrimonia, quae talis aliquando evadere dicitur, ut exasperet fauces, linguamque corrodat.

Homo

Homo quotidie fere plus minusve alimenti acefcentis devorat, quod fortaffe fermentationem aceti inftar patitur; unde fit, ut in ventriculo aliquid acidi nunquam non deprehendatur. Hoc vero ipfum, utique fi nec nimium fit, neque acrius folito, plerumque nihil nocet.

Gaftricus deinde fuccus interdum eft adeo vitiatus, ut quaecunque fua fponte vel paululum ad acefcendum fpectent, imo etiam liquores quam ingentium virium, eadem omnino acida efficere queat.

J. Hunter quidem dubitat, an ftomachus ipfe acidi quid fecernere poffit; putat autem ille faccharum, utpote quod aliquot aliis fecretis ineft, primum ab eo fecerni, idemque poft fieri acidum, atque, ut fermentum, ingefta afficere.

Gaftrodynia.—Haec quidem, quippe cui pulfus arteriarum crebrior abeft, haud ad inflammationem,

mationem, sed potius ad spasmum, quem D. Cullen ex imbecillitate gigni ostendit, referenda esse videatur.

Alvus adstricta.—Cibus in stomacho, quippe inerte, diutius continetur; deinde reliquiae ejus, adstrictione scilicet relaxationeque intestinorum haud parum minuta, nec non etiam inflatione obstante, vix aliquando tandem depelluntur.

PRÆDISPONENTIA.

Vere quidem dici potest, omnia singula animalia lege scilicet, naturae, aliud ad alium morbum, procliviora esse; unde hic illeve morbus, nata nimirum cujusque occasione, efficitur.

Homines profecto varie, suo quisque ex proprio corpore, aegrotare periclitantur. Non se-

cus

us autem ac vultus corporis constitutiones variant. Aliis summa inest partium firmiorum rigiditas, aliis contra teneritas mollitiesque.

Homines in primis sanguinei temperamenti, quippe quibus major est relaxatio fibrarum, nec non major sensus atque mobilitas Nervosi Generis, sunt huic malo obnoxii. Audisse itaque optimum medicinae magistrum, graphice omnino temperamentum hocce depingentem, haud poenitebit. “ Temperamentum sanguineum dignoscitur constitutione corporis pleniore, compagine molliore, cute delicata, tenui, molli, calida, venis magnis, conspicuis, caeruleis, eximio vultus colore, capillis saepe rufis aut flavis, aliquando nonnihil fuscis. Homines, tali constitutione praediti, praeter solitum sentientes et irritabiles observantur, et pulsus habent solito frequentiores, et sanguinis motum liberrimum, et secretiones et excretiones fere copiosas, raro obstructas, et animum plerumque

“ que laetum et hilarem, aliquando levem; nam
 “ animi, non secus ac corporis, varietates a tem-
 “ peramento saepe pendent *.”

Omnes deinde adolescentes, quo propiores
 tali temperamento, eo opportuniores sunt huic
 morbo; cum vero aetate processerint, eorumque
 fibrae jam exstiterint rigidiores, securi penitus
 evadunt.

Foeminae quoque, eadem de causa, summo in
 periculo hujusmodi versantur.

In confesso denique est, morbos quoque per
 successiones quasdam, ut alia, tradi; neque enim
 dubitari potest, quin filius patrem, tam stomachi
 fibris, quam habitu oris lineamentisque, reddi-
 derit.

CAUSÆ

* D. Gregory Consp. Med. Theor.

CAUSÆ REMOTÆ.

Harum sane duo videntur esse genera; alterum ex quibus stomachum ipsum, alterum corpus universum, aut partes quasdam afficit, cum eo tamen, ut stomachus demum praecipue vel fere solum exerceatur.

Superioris generis sunt Sedantia quaedam, seu Narcotica, veluti thea, cafe, nicotiana, liquores ardentis, opium, amara, aromata, putrida, atque acescentia; immodica calidae aquae, seu calidorum aquosiorum, potatio; frequens satietas; vomitus crebrior, seu voluntarius, five arte concitatus; sputum denique nimium; posterioris autem sunt quies atque ignavia; anxietas animi, omnesque perturbationes; nimia cogitationum intentio; venus immodica; parturitio frequens; crebrior

crebrior ebrietas ; aër denique humidus et frigidus, utique si nulla sit exercitatio.

Jam porro conjicere, quemadmodum ista, supra memorata, faciant dyspepsiam, forsitan haud alienum esse videatur.

Enimvero antequam dixeris, quomodo causa quaevis suum praestet effectum, noscere et tempus agendi, et naturam rei objectae, omnino necesse est. Prius igitur id considerari debet, in quo ipsa quidem sanitas posita est, quam modus, quo morbus quispiam factus fuerit. Imo vero fortasse primum omnium convenit illam materiae qualitatem, vita quae audit, cujusque certa quaedam conditio est sanitas, aestimare.

Probabile quidem videtur, et quasi verisimile, vitam ex duobus, certa, scilicet, quadam materiae positura, nec non propria ac peculiari dote eidem delata, pendere.

Priorem

Priorem vero esse necessariam satis constat, propterea quia, si eadem mutetur, vita continuo perditur, atque posteriorem quoque talem, quae Vitae seu Vitalis Attractio nominari possit, cuiusdam materiae superaddi posse, tam facile, quam magneti, verbi causa, facultatem ferrum ad sese alliciendi, credere quimus. Caeterum, haec neque materiam aliis suis dotibus privat, neque etiam ipsa, utpote adventitia, in ulla, nisi certa quadam conditione, existere posse videtur.

Calor certe materiae particulas, aliam ab alia, separat, easque forsitan, magis nimirum et magis agendo, dissipare demum ac disperdere valet.

Facito quidem, ut gravitas aëris circumfusi minuatur, homine nempe altissimum in montem sublato, protinus molestiae multum ac periculi ex corpore adeo relaxato insequitur.

Frigus autem, contra, suis pro viribus densare atque adstringere videtur.

Musculus denique diutius, ut in Tetano, spasmus affectus haud parum laeditur.

Quae cum ita sint, intelligi potest, dotem illam, quae superaddita esse videatur, suum effectum, quod est, sanitatem, tum denique posse praestare, cum alia materiae communia, quibus res soleant attrahi repellique, conjurant amice, seu discordem concordiam servant.

Nunc vero, quatenus Excitantia, his propositis, expediantur, videndum est.

Latices, aequo calidiores, velut thea et cafe, jure non innoxii habentur; quippe qui particulas, aliam ab alia, longius rejiciunt, quam ut eadem vi attractionis superadditae suum in locum revocari possint. Quod quidem eo facilius creditur,

creditur, quia ipsi illi latices, modici nempe caloris, nihil omnino nocent.

Liquores contra arduentes, atque acida itidem fortasse, ut cortex Peruvianus, immodice assumptus, laedunt. Hunc autem pellibus, nec non vivorum corporum ulceribus adhibitum, valere materiae particulas constipare, ipsa evidentia docet.

De opii quidem actione variae fuerunt sententiae, atque adhuc ambigitur, utrumne stimulet, an sedet.

Res profecto sese sic habere videtur.

Opium, parcius nempe ingestum, eatenus duntaxat materiae particulas adstringit, ut Vitae Attractionem quam leniter primo cieat; unde ab aliis stimulare; idem vero, liberalius devoratum, illas adeo comprimit, ut hanc perturbet
atque

atque impediat; ideoque ab aliis, qui huncce solummodo effectum animadverterunt, sedare existimatur. Caeterum ab eo, ulceri aut linguae admoto, contractionem effici, experimenta, D. Alexandro auctore, testantur.

Putrida idcirco fortasse in noxa sunt, quia minus alimenti praebent, et fibras stomachi parum stimulant.

Satietas omnino distendit. Vomitus, attractione nempe coacta, musculorum partes sibi invicem plus nimio apprimat.

Natura quidem ita comparatum est, ut actio unius cujusdam fibrae non solum cum reliquis ejusdem muscoli communicetur, sed cum aliis quoque haud manifesto annexis. Hinc exercitatio actionem fibrarum stomachi musculosis facessit.

Statuit

Statuit etiam providus rerum Parens, ut musculi agendo citra fatigationem vires acquirant; unde exercitatio ventriculum corroborat, quies autem contra infirmat.

Animi motus, excitantes qui vocantur, musculos, quemadmodum supra dictum est, fatigant; deprimentes contra faciunt, ut eorundem vires, actione nimirum abolita, languescant.

Nimia cogitationum intentio musculis debilitatem affert, quippe quae illum Nervosum Stimulum, qualiscunque est, qui iis adhiberi debet, obtundat.

Venus immodica simili fortasse modo, quo alia plus nimio incitantia, nocet.

Frequens, denique, parturitio simul et tales contractiones facit, quibus particularum positura adeo mutatur, ut Vitae Attractio suos effectus

fectus exhibere nequeat ; simul et humores adeo exhaurit, ut pristina positura, his nimirum deficientibus, neutiquam restitui possit.

CAUSA PROXIMA.

Haec quidem inter medicos parum constat.

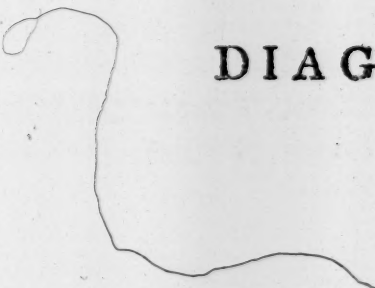
Alii, gastrico succo jejunorum animalium utiliter dato, humores concoctionis efficientes vitari; alii, bubulo felle commodius adhibito, bilem aliquatenus corrumpi; alii denique mucum in stomacho superare contendunt.

At enimvero apparet, malum hoc, tanquam asciten aliaque, non ad unum aliquid, sed ad compluria, referri posse.

Profecto vix dubitandum est, quin Dyspepsia,
Idiopa-

Idiopathicam quam vocant, plerumque maxima quidem ex parte, sed tamen non semper omnino, fibris stomachi musculosis debilitatis tribuenda veniat.

Quidam fortasse humor stomacho inest, certe quaedam dos humoribus ipsius, ex qua in primis ciborum confectio pendet. Iis vero mutatio tanta atque talis quondam accidere potest, ut signa concoctionis aliter aliterque affectae exoriantur. Caeterum, stomachi imbecillitas, quippe quae, seu humores concoctioni inservientes immutans, sive etiam deinceps orta, nunquam non adesse videtur, plurimumque molestiae exhibere, notam proximae et pene solius causae habere debet. Quod quidem eo aequius est, quia omnia medicamenta, quae dari solent, utilia isti ipsi auxiliandae esse putantur.

DIAG.

D I A G N O S I S.

Dyspepsia fane aliquam habet speciem similitudinis et cum Hysteria et cum Hypochondriasi; attamen propria intuenti secerni ab iis atque internosci potest.

In hysteria quidem accessio saepe fit subita ac vehemens, eaque sopore et distentione membrorum aut nervorum comitata; sensus deinde est globi in faucibus; denique acerrimus dolor, Clavus Hystericus appellatus, verticem excruciat; quae omnia Dyspepsiae semper absunt.

Nunc vero dyspepsia et hypochondriasis nonnulla similes, aliis semper fere differunt.

Illa enim plerumque juniores sanguinei temperamenti,

peramenti, quibus mollior flaccidiorque habitus sit corporis; haec autem seniores, eosque melancholici temperamenti, invadit.

In altera porro, animus saepe nihil omnino, aut fortasse semper minus, patitur; in altera non item; cruditas insuper nihil aut non multum vexat.

Prior denique, utpote oriens ex debilitate multigena, frequens; haec contra, suo proprio temperamento nascens, rarius est.

P R O G N O S I S.

Si homo ineuntis adolescentiae, quae quidem aetas malo plerumque maxime patet, fuerit affectus, atque is haud ita graviter; si porro idem, suae nempe spontis, per negotia possit uti exer-

citatione aliisque propriis medicamentis, salutis semper fere spes quam certissima concipienda est. Quinetiam in universum aestimanti affirmare licebit, morbum ipsum, Remotis scilicet causis sublatis, paulatim, sicut aetas procedit, fibraeque firmiores et duriores evadunt, per sese fore desitutum.

Ex contrario autem aeger, si aetas processit, atque adsunt signa febris hecticae, hydropis, malive habitus corporis, in praecipiti est.

R A T I O M E D E N D I.

Consilia, quibus huic malo succurritur, ad tria redigi possunt. Primum nempe est, quo causae remotae vitentur; alterum, quod molestiora, quae morbum alunt atque augent, levet tollatve; tertium, denique, quo vires stomacho restituantur.

Quod

Quod vero ad primum attinet, illud solummodo, et etiam verbis comici poëtae dicere convenit, quod absque eo “ Occidit spes nostrae
 “ Nec salus nobis saluti jam esse, si cūpiat, potest *.”

De molestioribus deinde, quae primum omnium aut discuti, aut mitigari oportet, est ista cruditas, quam cibi fastidium, gravitas circa ventriculum, praecipue vero ructus, satis plane ostendunt.

Hic profecto vomitus concitandus est, quippe qui, stomacho nimirum exonerato, ejusque actione renovata, cum aliis remediis locum praepararet, tum, corpore quadamtenus agitato, ac motu ad ejus superficiem effecto, haud parum auxilietur.

Aciditas

* Plaut, Most. A. 2. S. 1. v. 4.

Aciditas deinde stomachi minuenda est; ad quod sane Terrae, Absorbentes quae nominantur, nec non Sales Fixi Alcalini, maxime omnium proficiunt.

Magnesia quidem est absorbentium optima, utpote quae una cum ipsius stomachi acido evadunt Sal Neutralis, solubilis facile, alvumque modice molliens. Per ignem vero subigi debet; namque aër iste, qui ei suae formae inest, per superiorem scilicet vim acidi, stomacho proprii, liberatus, ad breve quoddam tempus cardialgiam, seu rosionem stomachi, deque caeteris nonnulla aliquatenus augebit.

Hinc in promptu cernere est, quare Alkali Causticum efficacius, quam mite, polleat; nec non cur aqua calcis adeo profit.

Sapo etiam, quippe cui Alkali inest, aliquando satis commode facit.

Caeterum

Caeterum illud non ignorari oportet, quod tum Abforbentibus, tum Alcalinis, caute atque omnino modice utendum est, ne animales humores suo proprio acido spolientur, atque adeo, id quod D. Hoffmannus notavit, putredo subsequatur.

Rationem quoque victus servari curiosius, nec non musculosas stomachi fibras adeo stimulari, ut ingesta mature in duodenum propellantur, necesse erit.

Ecquem profecto hic poëtam, ipsius instar Delii, profanum audire pigebit?

“ Accipe nunc, victus tenuis quae quantaque fecum

“ Adferat. in primis valeas bene : nam variae res

“ Ut noceant homini, credas, memor illius escae,

“ Quae simplex olim tibi federit. At simul assis

“ Miscueris elixa, simul conchylia turdis ;

“ Dulcia se in bilem vertent, stomachoque tumultum

“ Lenta

" Lenta feret pituita. Vides, ut pallidus omnis
 " Caena defurgat dubia? Quin corpus onustum
 " Hesternis vitiis animum quoque praegravat una,
 " Atque adfigit humo divinae particulam aurae.
 " Alter, ubi dicto citius curata sopori
 " Membra dedit, vegetus praescripta ad munia surgit *."

Acescentia quidem omnia cane pejus et angui
 vitanda sunt; cibiue levis omnino et facilis
 ad concoquendum esse debet.

Lac fane, stomacho nempe firmiori cibo im-
 pare, haud inutile esse videatur. Aliquando ta-
 men, quia nimirum tendit ad acescendum, pa-
 rum respondebit. Coqui igitur expedit †, quo
 aër eliciatur ac fermentatio arceri queat; et tum
 demum cum calcis aqua aut aliquo Absorben-
 tium quam maxime tuto id assumatur.

Cathartica stomachum atque intestina fere in-
 firmant; ideoque iis potius utendum est, quae
 leviter

* Horat. Sat. II. 2. 70.

† D. Ferris on Milk.

leviter molliant ventrem, nec multum dejiciant. Hujusmodi autem est, D. Fothergill auctore, aloë in aqua calcis soluta, quae cum intestinorum adstrictionem relaxationemque maturet, tum eadem stomachumque corroboret, nec non aciditatem minuatur.

Visceribus fane quaedam curiosior observatio necessaria est; quippe quia stercus induratum pleraque fortasse malorum adaugeat, certe haud sine noxa iter spiritui infra transmittendo coarctet.

Caeterum, ea in primis omnium profunt, quae inferiora magis, quam superiora, intestinorum afficiant.

Hic igitur Flores Sulphuris jure laudantur, siquidem illi, lentius nimirum ipsi ab humoribus animalibus affecti, haud ita multum superiora movent.

Oleum

Oleum quoque ricini satis commodè facit; cujus quidem, aliquamdiu largius devorati, tandem vel parvulum cochlear ad alvum leniter ciendam sufficiat.

Eodem denique valet Rhabarbarum subinde mansum, vel nonnulli salium neutralium, ut Soda Vitriolata, parcius frequentiusque assumpti.

Nunc vero ad tertiam curationem perventum est, qua nempe vires stomacho restituantur.

Huic autem consilio ea medicamenta conveniunt, quae vel stomachum ipsum afficiant, vel ita universum corpus, ut ille demum suo pro confortio adjuvetur.

Superioris quidem generis sunt Stimulantia et Tonica; posterioris exercitatio ac frigus.

De stimulantibus acida fossilia, nec non acidum

dum ex vegetabilibus distillatum, quale in aqua picea reperiatur, nativis, quippe fermentationi obnoxiiis, longe praestant.

Sales quoque neutrales adhibere haud alienum esse videtur.

Alia fortasse acida, certe aromata, ventriculum incitant, quatenus olerum aciditati flatuique occurrunt. Quod quidem inter Indos Orientales, quorum major pars victus in oleribus consistit, haud ignotum est. Caeterum talia parum diu valent; quinetiam saepius largiusque assumpta nocent. Pulvis certe Portlandicus, pro amaro ingestus, lethalem podagram Atonicam, intra biennium usui ejus praestitutum, nimium saepe arcessivit.

Tonicorum vero omnium cortex Peruvianus est facile praecipuus; atqui ille ipse, nimis diu

adhibitus, et stomachum, et totum corpus pari modo, ac reliqua amara, laedunt.

Variae denique ex ferro confectiones, eaeque haud parvo pondere, tuto admodum atque utiliter dari possunt. Aquae etiam ferratae, ut Spaae, Pyrmontii, Bathoniae, &c. procul dubio omnes fere molestias, ex stomachi totiusve corporis imbecillitate ortas, nonnihil extenuant diluuntque. Caeterum effectus harum partim ferro comprehenso, partim aëri, exercitationibus, atque oblectamentis locorum propriis, deberi videantur.

Jam restat, ut paululum aliquid de iis dicatur, exercitatione scilicet ac frigore, quae ita universum corpus afficiant, ut stomachus demum suo pro consortio adjuvetur.

Exercitatio sane modica, quod est, citra fatigationem, prima est dyspepsia laborantium curatio.

ratio. Absque hac enimvero malum levare aliquatenus potest, tolli certe omnino nequit. Haec profecto ipsa est, quae sanitatis seminarium existit; utpote quae, Galeno auctore, "Calorem insitum auget, excrementa expurgat, et partes firmiores corroborat." Quod quidem quotidiana experientia testatur. Quotus enim quisque est, qui non observet homines, alium aliter dolentes, in valetudinaria deductos, saepe aliquo post tempore hoc morbo insuper magis minusve corripiti, eosdemque deinceps, protinus nimirum ut priori sunt redditae vitae, eodem prorsus liberari.

Multis igitur urbanorum, omnibusque cupidis literarum, qui sperarint fore, ut aegritudines istae, Nervosae quae audiunt, quibusque ipsi sedentaria ex vita maxime periclitantur, vel arceri vel discuti queant, praeceptum illud facessitum instar omnium auxiliorum erit, "Vitata est improba Siren Desidia."

Caeterum

Caeterum exercitatio tantopere valet, siquidem corpuscula per invisibilia foramina manare cogit, actiones vasorum in corporis superficiei atque adeo ex consensu fibras ipsius stomachi, incitat.

Nullum certe exercitium non quodammodo, proderit; verumtamen equitatio magis ambulatione, imo fortasse omni alio, juvare videtur; quippe quae, viscera pendentia, scilicet, magis afficiens, actiones intestinorum fortius excitat.

Gestatio quoque in navi, nec non agitatio huc et illuc in sede pensili, quippe utraque levia, prior praesertim, fatis bene conveniunt.

D. Boerhaave cursum, suo pro patrio more, per glaciem, ferreis nempe instrumentis calceis alligatis, magnopere laudat.

Denique, si languor tum corporis, tum animi,

ex

ex otio nimirum inertissimo et desidiosissimo ortus, talis evaserit, ut homo, omnem fere motum cuicunque averſatus, a quietibus removeri nolit, tum frictio ſaltem quam utiliter adhibenda veniet.

Postremo, aër frigidus corpori, utique ſi hoc ſimul exerceatur, admiſſus, nec non frigida lavatio, tempeſtively adhibita; quia utraque eodem, atque exercitatio, valent, plurimum profutura erunt.

F I N I S.